

Samenvatting:

- Stand van zaken humaan
- Stand van zaken veterinaire
- Deskundigenberaad 15 februari en 5 maart 2010
- Communicatie en voorlichting
- Bedrijven van niet-melkleverende geiten en schapen met een publieksfunctie
- Internationale Q-koortsconferentie 25 en 26 februari
- Duitsland en België opnieuw geïnformeerd

Bericht:

Stand van zaken humaan

Er zijn tot 3 maart 197 meldingen van Q-koorts geregistreerd. Van 29 meldingen is bekend dat zij een eerste ziekte dag in 2010 hebben.

Bij de analyse in Osiris is het opgevallen dat vanaf december een relatief groot aandeel van nieuwe ziektegevallen beroepsgerelateerd bleek te zijn. Dit betrof ook een aantal werknemers die werkzaamheden hadden verricht op bedrijven waarvan pas later bleek dat ze positief werden bevonden voor Q-koorts.

Het CIb is geïnformeerd over 3 patiënten die dit jaar overleden als gevolg van chronische Q-koorts. Hoewel een overlijden als gevolg van Q-koorts niet meldingsplichtig is, stelt het CIb het zeer op prijs hierover geïnformeerd te worden. Dergelijke signalen zal het RIVM via de GGD bij de behandelaars verifiëren en opnemen in de overzichten op de website.

Stand van zaken veterinaire

Vanaf begin november 2009 zijn in het kader van de meldplicht op grond van PCR-tankmelkonderzoek 76 bedrijven (waarvan 2 melkschapenbedrijven) besmet verklaard door de VWA. Zie [Overzicht besmettingen Q-koorts](#).

Er zijn ruim 52.000 drachtige dieren geïdentificeerd op besmette bedrijven, waarvan het grootste aandeel is geruimd. Twee bedrijven zijn inmiddels de besmetstatus kwijtgeraakt. Het gaat in deze gevallen niet om een beleidswijziging maar de besmetstatus is ingetrokken om dierenwelzijns redenen. Dit nadat alle resterende niet-drachtige dieren na de ruiming door de VWA, door de eigenaren zelf werden afgevoerd en de stallen zijn schoongemaakt. Hoewel de dieren op deze bedrijven geen bron meer zullen zijn voor ziekte bij de mens, is het niet uitgesloten dat er door contaminatie van (de omgeving van) het bedrijf toch in 2010 nog mensen in de nabijheid van het bedrijf Q-koorts oplopen. Deze bedrijven worden verwijderd van de adressenlijst met besmette bedrijven, ook de stip op de vlekkenkaart verdwijnt, maar de 5 kilometerzone blijft wel zichtbaar op de vlekkenkaart. Voor meer informatie over de veterinaire maatregelen, zie de website van het Ministerie van Landbouw, [Maatregelen voor besmette bedrijven](#).

Al eerder heeft u, in de adviesbrief van 23 december aan de ministeries van VWS-LNV, kennis kunnen nemen van een steekproefonderzoek van de VWA onder kinderboerderijen in Nederland naar het voorkomen van Q-koorts. Op 14 locaties werd de Q-koortsbacterie aangetroffen. Aan de deelnemende kinderboerderijen is

door de VWA destijds anonimiteit beloofd. In de actuele context van het mogelijke kleine risico op Q-koorts door direct contact met besmette niet-melkleverende dieren heeft de VWA de eigenaren van de 14 locaties waar een besmetting werd gevonden aangeschreven. De houders van deze bedrijven worden in dit schrijven verzocht zich te melden bij de gemeente en de GGD, en de overheidsmaatregelen strikt na te leven. U kunt als GGD geconfronteerd worden met een dergelijke melding van de houder of de gemeente.

Deskundigenberaad 15 februari en 5 maart 2010

Op 15 februari 2010 hebben veterinaire en humane deskundigen zich gebogen over de rol die niet-melkleverende kleine herkauwers (zoals vleeschapen) zouden kunnen spelen in de humane epidemie van Q-koorts. De conclusie is dat de kans op ziektegevallen bij mensen door direct contact met deze dieren niet is uit te sluiten. Er zijn tot op heden echter geen aanwijzingen dat verwaaiing vanuit bedrijven met niet-melkleverende dieren een rol van betekenis speelt in de actuele Nederlandse situatie. Een adviesbrief met deze strekking en antwoorden op andere door VWS-LNV gestelde vragen is meegestuurd als bijlage van een [brief naar de Tweede Kamer](#) op 24 februari. Om het risico van direct contact te beperken wordt het reeds eerder afgekondigde verbod van lammetjesaai-activiteiten gedurende het lammerseizoen van 2010 als afdoende beschouwd.

Tijdens het beraad van 15 februari zijn ook voorlopige onderzoeksresultaten over zwangerschap en lokale omgevingsfactoren gepresenteerd. Door het CIB, het Jeroen Bosch Ziekenhuis en de Stichting Perinatale Registratie Nederland is een retrospectief onderzoek verricht waarbij de aanwezigheid van antistoffen tegen de *C. burnetii*-bacterie bij zwangeren werd gerelateerd aan zwangerschapsuitkomst. Er werden in deze studie geen verschillen gevonden in zwangerschapsduur, geboortegewicht van de baby, sterfte en aangeboren afwijkingen tussen de kleine groep vrouwen die wel en de grotere groep die geen recente Q-koortsinfectie hadden aan het einde van het eerste trimester van de zwangerschap. De uiteindelijke rapportage over dit onderzoek zal over enkele weken worden afgerond. Er is een groot 'screen and treat' onderzoek gestart bij 4.000 zwangere vrouwen in Noord-Brabant dat met opvolgen van de vrouwen gedurende de gehele zwangerschap een betrouwbaar antwoord moet gaan geven op de vraag of asymptomatische infectie negatieve gevolgen heeft voor de zwangerschap. Een voorlopige conclusie uit het [onderzoek naar omgevingsfactoren](#) is dat het vegetatiepatroon en de bodemvochtigheid belangrijke factoren lijken in de transmissie van Q-koorts van besmette bedrijven naar de mens. Op 5 maart 2010 is er opnieuw een deskundigenberaad waarbij de effecten van het veterinaire vaccin in relatie tot de door LNV voorgenomen afbouw van veterinaire maatregelen centraal staat.

Communicatie en voorlichting

We ontvingen signalen van GGD'en die met de materialen uit de [CIB-toolkit Q-koorts](#) zelf aan de slag gaan om folders te laten drukken. Het is echter ook mogelijk om (kleine aantallen) folders te bestellen <http://www.rivm.nl/cib/publicaties/voorlichtingsmateriaal/>.

Op de themasite Q-koorts worden iedere donderdagochtend nieuwe landelijke cijfers en epicurves gepubliceerd. Ook de meest gestelde vragen worden met regelmaat geactualiseerd. Daarnaast kunt u als GGD gebruik maken van de (besloten) LNV-portal over Q-koorts waarin een database is opgenomen met minder vaak gestelde

vragen en antwoorden.

Bedrijven van niet-melkleverende geiten en schapen met een publieksfunctie

Zoals in Inf@ct Q-koorts update 5 is gemeld heeft de overheid aan alle houders van niet-melkleverende schapen en geiten met een publieksfunctie de verplichting opgelegd om hun drachtige dieren afgezonderd van het publiek te laten aflammeren en om hygiënerichtlijnen te hanteren. De AID houdt toezicht op deze verplichting. De koepelorganisaties van kinderboerderijen, zoals de SKBN, en van hobbyhouders zijn hierover geïnformeerd. Niet alle bedrijven met een publieksfunctie zijn aangesloten bij dergelijke koepels. Het kan nuttig zijn als GGD om gemeenten in het werkgebied op deze leemte te attenderen. Gemeenten zijn in hun rol als vergunningverlener vaak bekend met alle locaties met een publieksfunctie waar kleine herkauwers verblijven en kunnen hen informatie over de actuele regelgeving verstrekken.

Internationale Q-koortsconferentie 25 en 26 februari

Op 25 en 26 februari werd in Breda een internationale (veterinaire) Q-koortsconferentie gehouden. 250 deelnemers uit 50 landen namen kennis van de laatste inzichten op het gebied van Q-koorts. Uit bijdragen van Duitse, Franse, Canadese en Australische sprekers met ervaringen met Q-koortsuitbraken bleek opnieuw dat de Nederlandse situatie, wat omvang en duur betreft, uniek genoemd kan worden. Over aanpak gaf de conferentie geen nieuwe inzichten. Een Franse ervaring leert dat het 4 jaar vaccineren van dieren vergt voordat ze als bron voor mensen uitgeschakeld zijn.

Duitsland en België opnieuw geïnformeerd

Onder de tankmelkpositieve bedrijven zijn inmiddels 9 bedrijven waarvan de 5 kilometerzone voor een deel in Duitsland of België ligt. Dit gegeven en de ingrijpende bestrijdingsmaatregelen die in Nederland zijn genomen waren aanleiding om de afgelopen weken zowel de Duitse als de Belgische Public Health gezondheidsautoriteiten opnieuw te informeren over de Nederlandse situatie op het gebied van Q-koorts. Uit die contacten is gebleken dat er geen aanwijzingen zijn dat zich in deze landen in de grensgebieden met Nederland meer humane gevallen van Q-koorts worden gemeld.

Paginaverwijzing:

[Themapagina Q-koorts](#)

Commentaar:

[JvS]

Hoewel er ingrijpende maatregelen zijn genomen om de humane besmettingen door Q-koorts in 2010 te beperken wordt er in de eerste maanden van dit jaar opvallend veel Q-koorts gemeld in Osiris. Van een groot deel van deze meldingen is de eerste ziektedag nog niet bekend, waardoor er een vertekend beeld van het verloop van de epidemie in 2010 kan ontstaan. Een snelle melding van de eerste ziektedag stellen wij zeer op prijs. Hoewel de epidemiologische situatie duidt op besmetting van omwonenden, doen zich nog steeds ook incidentele beroepsgebonden besmettingen voor. Het is belangrijk de vermijdbare blootstelling te beperken door hygiënemaatregelen voor beroepsmatig betrokkenen met regelmaat te blijven benadrukken. Bedrijven moeten nog steeds geen mensen onnodig toelaten in de stallen. Het wordt een spannend voorjaar, want - ondanks alle maatregelen - blijft de

kans op nóg meer zieken dan in 2009 reëel.